Ord i natten. Dikter

Bokutgåva

Helsingfors. Söderström & C:o förlagsaktiebolag. 1933

I

MÖTE

SOLEN GÅR NER —

Solen går ner i flammande rött i kväll.
Du finns
du är till.
Mot ett eldhav i purpur och lila
går du spenslig och stark
jordens enda steg
livets
— en evighet.

NÄR VI MÖTTES —

När vi möttes lärde jag känna tystnaden
tystnaden bakom varje blick
tystnaden bakom varje leende
tystnaden bakom allt vi sade.

Tystnaden är en helgedom
som rymmer de underligaste ting.
Där finns späda blommor och brännande
smycken.
Där finns den genomskinligaste av alla
pärlor.
Blott tystnadens egen nyckel kan öppna
den.

Tystnaden är allt vad vi äger.
Tystnaden skall aldrig brytas.

FÖRST VAR DINA ÖGON —

Först var dina ögon bara havet.
Blågrönt skiftande,
speglande,
strandlöst sökande
som det.

Sedan var dina ögon bara människan.
Jag har aldrig sett ögon dröja så djupt hos en annan
forskande, förstående,
fulla av värme och vilja.
Sist var dina ögon bara sorg.
Bottenlös, förtärande
på livet besviken
sönderbristande sorg.

Då var du mig närmare än någonting på jorden.

BJÖRKARNAS VALV ÄR INTE —

Björkarnas valv är inte skimrande ljust utan dig.
Vårens mark är inte väntande brun utan dig.
Vitsippan är inte böjlig och stolt utan dig.
Lundarnas talltrast är inte pärlande glad utan dig.
Där du går över marken brister ängen i blom,
drar vinden sjungande genom brodden.
Där du plockar en ört är solskenet varmast,
där du ler mot en fjäril, faller häggblom som en matta över jorden.

Där du vandrar
lyser jorden av vaknandets under.

DET VAR SOLSKEN —

Det var solsken en sommardag
barrdoft
mossiga stenar.
Engång låg en människas hand
bredvid en annans i solen på en sten.
En enda gång
två människors händer
på jordens sten.
—

Om vi söker fjärran länder
skilda poler
— om två mänskors steg
aldrig mötas mer —
skall två mänskors händer ändå vila
sida vid sida
på stenen i sol.

DU BÄR PÅ ETT LJUS —

Du bär på ett ljus som nästan bländar mig.
Jag vet inte varifrån det kommer,
jag bara ser det.
Om jag skulle fråga dig, skulle du kanske säga:
„jag känner själv mer mörker än ljus hos mig,
det är en kamp dag och natt just för det mörk-
rets skull,
som vill tvinga mig i sitt våld
den stora förtvivlan
— ljuset ser jag inte.“

Och jag vet att det är sant,
att just smärtan var det som engång band mig
vid dig.
Men ljuset, ljuset!
Jag känner det så genomträngande klart
just i denna stund
att jag inte vill mäkta bära det
— men det syns mig att det alltid skall skilja
oss åt.

Då känner jag på engång
att ljuset inte är ditt
och det är icke heller mitt,
men det är den gestaltlösa rymden mellan två
människor,
den som skiljer oss.

Mellan oss är ett stort gåtfullt ljussken,
men det skenet skall ingen av oss genom-
bryta
ty ingen av oss två skall genom det skenet
engång nå fram till den andra.

MEN DET FINNS OCKSÅ ETT ANNAT LJUS —

Men det finns också ett annat ljus hos dig
som är likt stänket på fjärdarna en junidag
och björkarnas vithet i maj.

Och när det ljuset möter de mörka flödena
inifrån,
då blir det en brytning av färger
och ett lysande ackord,
som när solen en augustidag dränker hela rym-
den över havet
i sitt glitter,
medan de gråblåa molnen långsamt delar sig
bakom.

Och då vet jag att en människas blick
har rymt hela jordlivets fasa och omätlighet

i ett ögonkast i en fröjd utan namn.

DU LADE ENGÅNG —

Du lade engång en skatt i min hand
— den dyrbaraste jag sett.

— Du slöt dig i en kalk av tunna blad
som näckrosblomman höljer sig till natten.
Så böjde du dig ner inför människan.
Omkring dig var tystnadens tystnad.

Du nalkas aldrig utan din höljande kalk
— och du nalkas utan att du vidrör.

DÅ JAG LÄRT KÄNNA —

Då jag lärt känna dig har jag frågat:
vad är människans stoft?

Jag har ju förr känt jorden
havet, bergen
skogen, solen
— intet är andaktsfyllt som de
rofyllt vilande
sig städs förnyande.
Men människans stoft
är förgängelse —
Eken och furan åldras i skönhet
in i det sista
— men människans stoft
vad är det?
en strimma som förtonar
en eld som förtär dig själv
en gnista i natten...
Är människans stoft icke till?

Aldrig har människans stoft
gjort mig ångest förr
— icke andras
icke mitt —
och de döda jag sett
har synts mig en livets seger över förgängelsen.
Men ditt
ger mig ångest.
När jag ser dig nu
är det som jag såge
ett brinnande hölje
en skepnad som flyr.
Är det du
icke du?

Jag hade aldrig känt dig
om icke genom stoftet
som formar dig själv —
Är det jorden jag känner genom dig,
känner blommor och ljus, fåglar och ting
på ett nytt sätt
i linjerna
tonerna?
Är det mullen jag känner omkring mig?

Allt stoft ger mig ångest —

Och jag ser dig,
men nu ser jag icke mer
linjernas spel
färgernas rytmer
hör icke din röst
— det är borta.
Och jag ser dig som ett annat
obeskrivligt
utan namn
som icke kan förgå —
som är du.

Då löser sig min ångest i en stillhet.

II

DAGBOKSBLAD

ÄR DET ENDA SANNA I MITT LIV —

Är det enda sanna i mitt liv
solskenets dallring utanför mitt fönster
tunga, mörka furor
vågskvalp vid stranden
en vit båt
flygande sländor?

Nej — nej.
Intill döden har jag gått
så nära
att dess kyla ännu dröjer kvar i min dräkt.
Branter, branter omkring mig vart jag ser.
Till förklaringens svala,
ljusdruckna höjder
blir jag aldrig frälst.

Ty min själ är lika mycket fylld
av blommornas liv

av markernas liv
av gräsets mjuka växt.
Lika nära
är mig evighetens pulsslag
i svällande skott
i sjudande grönska
som i bergen ljusflod
omätliga ro.

Evighetens liv
är i människans leende
människans tonfall
hennes furstliga gest.
Den samlade strålen av evighetens ljus
finns endast ett ögonblick
blixtsnabbt glidande
över människans tinning.

En människas bottenlösa stämma
är den enda bryggan till livet
när man redan är utanför dess gräns.

VID STRANDEN

Mitt hjärta flyr undan
och jag följer det icke.
Det glider över vågorna och gräset
över träden och klipporna
allt längre.
Det är ständigt framför mig
— jag orkar inte följa.
Jag vore helt lycklig
om inte en sakta och tärande spänning
jag kände
mellan mitt hjärta som flyr
och mig själv, som är bunden vid
marken
en alltuppfyllande, sugande längtan
att bara få glida allt längre och högre
— slutligt försvinna
engång bli borta
såsom en droppe försvinner i ändlösa
rymden.

Men stundom en visshet
mig fyller till bristning med jubel
— då jag vet att det kommer
ännu en stund,
då mitt hjärta ensamt skall glida i
rymderna ut

och jag inte mer längtar att följa
— då mitt hjärta ensamt är till.
Engång det stiger
och flyr från mitt jag och försvinner
såsom en flyende droppe
försvinner bland dagrar i ändlösa rymden.

DET SUSAR I DE TÄTA PILBLADEN —

Det susar i de täta pilbladen vid vägen
Du.
Det är någon som andas
talar
ler.

Vinden är stark
sjungande
vinfylld.
Böljande rågax
sol över vägen
du.

Skymningen faller,
tallmon är ändlös
barrstigen hal.
Jag ser inte ditt ansikte
inte dina händer.
Skogssjön svartnar.

En klockton
ett vindsus
du.

Ditt ansikte
ditt leende.
— Var det engång en brinnande vårdag?
Var vårsolens flöde
samlat i en människas glittrande blick?

SJUKDOM

I

Det är inte längre luft under mig
ingen tyngd
inget motstånd.
Det är så lätt att vara till.
Luften bär mig
och den för mig sakta vidare,
jag behöver aldrig stanna.
Det är inga murar längre

mellan tingen,
allt är endast
vind, doft
eter
liv.

II

En människas ansikte nalkas mig
underligt förstorat
i ett starkt sken
— bara ögon,
bara förnimmelse.
Jag ser hemliga förlopp
upprullas för mig
— jag ser hur skilda makter
slitas om det,
jag ser hur det lider
hur någonting i det
vidgas, växer,
hur det ville spränga skalet
som är däromkring
— något strålande och mäktigt
— jag ser det möta motstånd,
ser det hämmas, krympa samman,
vissna bort
— jag ser att kvar blir endast
ögonen
förstorade
som frågar
mellan underligt förvridna
formers virrvarr.

III

Allt levande är så nära.
Vi mänskor behöver inte ängslas och frysa.
Allt är ett.
Allt som sker är inom mig och dig
och alla
ty allt är ett.
Det är så lätt att leva.
Allting är klarhet.
Mänskotankarna är inte längre plåga,
det finns inga frågor,
ingen önskan
allt är vårt.
Gåtorna skall alla öppnas,

allt är klarhet,
allt är trygghet.
Det är så lätt att leva. —

III

SEPTEMBERNATT

En natt med storm.
Jag vakar ensam
och jag skall dö i natt.
Jag är beredd.

En fråga plågar mig,
den hetsar mig och jagar:
Var intet i mitt liv som skett av vikt?

Det driver tunga skyar över himlen,
en stjärna blinkar till. Som forsars dån
är skogens sus. Likt ångestfulla härar
det kommer närmare och sveper om min själ.

Säg, levde jag väl nånsin, när jag levde?

Har jag väl sökt att fylla mina plikter
— så armt, så fåfängt, som en mänska gör?
Hur främmande är nu de vanda tingen,
hur är mig allting dött och ändlöst tomt.

Vi människor, som känner mask och myra,
som är av samma rot som blad och gräs
— vi som är ett med luftens doft och fläktar,
med all den mull som dör och föds igen!

Är ensamt vi förbannade på jorden?

Så mörkt är dånet, kall och död är marken.
Jag är ej mer ett blad av markens ris,
jag är ej mer ett strå bland barr och kvistar,
jag är ej mer en ton i dagrars ljus
och aldrig mer ett ljud i körers körer —
jag är en stelnad droppe blott i frusen is.

Var det ett hån blott att vi engång levde?

Så mörk är natten — dånet stillas sakta,
men syner stiger upp och fyller allt...

Det var engång
— en vitkall vinter —
en afton och en dag
en blick som sade:
du är mig mer än allt på jorden är.

Blir allting ringa i en stund som denna,
blir jord och himmel främmande för oss?
Jag vet det ej —
jag vet ej om jag levde
ens då —
Den blicken slocknat.
En mänskas varma hand
är jord och gräs och mull.

Mitt arbete, mitt verk? En mänskas uppgift
— det kall på jorden som en mänska gavs —
finns det ett stoft som lättare förskingras,
som lämnar mindre spår än detta gör?

Nej livet — livet
det måste binda oss med andra länkar,
det måste prägla oss med andra tecken
och foga oss i andra samband in,
om det har varit till — det måste finnas
ett annat vittnesbörd som säger att vi var!

Jag minns, jag minns
engång — en natt — en sommar
en isklar juninatt, när blomstrens prakt
var större
på äng och stränder, än jag sett den mer
— men liksom frusen, sluten till mot
kölden,
som främmande och bortvänd mitt i all
sin prakt.
Jag ser dig för mig, som du var den
gången,
du skogens hjort och ljusa vindgestalt.
Din harmoni som inga ord kan måla
den fyllde allt, var rörelse, vart steg
— det var ej ensamt ditt, det växte
större —
blev mänskans, undrets, varats eget
steg.

En enda natt, som fyllde all min väntan.

Det sveper som ett isigt drag ur natten,
vart ljud är dränkt i tystnans djupa grav.
Och allt är borta — stelt och kallt och öde —
och jag är död och stel och tyst —
Som bottenlösa brunnar nalkas mörkret
och famnar mig...

Men varför bränner ännu mina lemmar
och varför ropar frågan utan svar?

Nu vilar döda händer på mitt huvud.

Var detta svaret — väl
så möt. Jag kommer.

IV

MÄNSKOBILDER

I

En tung säck att bära på,
några fläckiga yxneblommor vid bältet.
Bakom henne vajar det blommande sälg.
Händerna sjunger ängsgröna solvisor,
men ett litet troll sitter uppe i nacken vid hår-
fästet och ler,
och från tinningarna droppar det tunga, svarta
blodstårar.
Stegen går tveksamt, sökande, spörjande
— men uppe över skogsbrynet slår lärkan sin
första, långa
vårfriska drill.

*

II

Hon ropar ord ut i skogen,
klara ord, dunkla ord
trollord och siarord,
och granarna uppsuger dem.
Men först då hon tiger,
ser vi henne själv födas
ur lövljus och granmummel.

*

III

Ett rovdjur brummar inne i sin lya.
Så kommer det ut i solskenet
för att börja dagens bestyr.
Det biter huvudet av några snokar
och slukar några jordmöss till morgonmål.
Så vandrar det vidare för att överblicka sina
domäner.
Det lyfter taket av ett visthus
och sparkar upp några kålrotsland på skämt.
Det slår ramarna i en from och ängslig bässe

och klyver den med ett brett grin
och tuggar den så att benen knastrar mellan
tänderna.
Sen går det hem till lyan och tar sin rundliga
middagslur,
medan väggarna sakta genljuder av dess livfulla
drömmar.

Mot kvällen gör det sin sedvanliga aftonprome-
nad genom skogen.
Det skrämmer livet ur några rapphönor,
krafsar så om några igelkottar på lek
och plockar i sig ett par harungar till aftonmål.
— Och när dagen är ändad kryper det in i
lyan för att sova
och finner livets tusen bestyr tämligen ända-
målslösa.

*

IV

En djup sjö inne i skogen.
Den förmörkas av drivmoln
— starrgräs växer ut över ytan
och änderna dyker ner där och plaskar i vattnet,
medan sländorna dansar från strå till strå över
ytan.
Stundom står den mörk och orörlig
och ingen vet om den.
Men plötsligt springer det ett källsprång ur
bottnen
och en ilning drar genom sjön,
och den river sig lös
och spränger sina bräddar
och banar sig väg
och sväller ut till en flod.
Och den rycker grus och rötter med sig
och uppslukar allt slammet
och föder markerna på nytt.
Och nu dånar den som ett skydrag
och störtar fram i jublande raseri.
— Men på bottnen ligger ett mänskohjärta och
tiger,
och det lyssnar halvt i undran till dess segertåg.

MIDSOMMAR

Månen är stor och gul
köldmåne

midsommarmåne.

Silvervit nattviol
smygande linnea.
Kärren andas frost.

Luften är full av liv i natt
fast jorden är kall,
full av doftande ande och blod.

— Mänskosteg
mänskoröst
nattviolen lyser.

En människas rörelser
är mer talande
än markernas tunga
— en människas leende är mäktigare
än viddernas sol
— en människas stämma är större
än all skogarnas orgel.
En människas slutna läppar
bär på en blodtung hemlighet
utan gräns.

Frostfläkt i luften.
Markerna blommar,
köldmåne
stor och gul.

NATTEN

Nattens hundar har gröna flämtande ögon.
Nattens buskar har silkeslena röda små bär.
Nattens tistlar har skrikande taggar.
Lövmassorna har ingen hugnad i sin botten-
lösa ensamhet
om natten.
Nattens hjortar lyssnar med spända sinnen.
Nattens gasell går vakt bland silvervita snår.
Nattens lodjur letar smygande spår i mossen.
Nattens skimrande insekter suger lystet för-
svarslöst blod.

Alla döda står upp om natten,
allt som skett går igen.
Ingen gärning har vilans frid om natten,
ingen tanke har ro.
Mänskoord blir ofantliga,
mänskokänslan blir en blödande sträng
om natten.

Nattens vita blommor har sugande lömska

safter.
Nattens ormbunke viskar med smeksamma
blad.
Nattens skogsrå smyger på mjuka tassar.
Nattens talltrast kallar med bortbytt röst.

Blåa irrbloss brinner under nattens granar.
Strandbräddens dyning suckar med ovissa slag.
Vi vandrar ut på okända strövtåg om natten
— ingen har längre sig själv i sin hand.

DET TALAR IBLAND —

Det talar ibland så underligt i ett hus om nat-
ten.
Det är inte likt mänskoord
— det är någonting före människan,
någonting i släkt med sten och träd
som har fått röst.
Det är en klagan, som är mera än människonöd
och en glädje som är mera än människors.

Mänsko-sten
mänsko-träd
låna mig din röst!
Jordens växandes-ve
jordens befrielses-ve
har inget ljud mer
hos den som är en människa.

Men vardandets-vånda i jorden upphör
aldrig
och aldrig födelsens nöd.

PÅ BERGET

Var jag oviss
tvekande
dödstrött?
Var livet en hetsjakt?
— Vad det är långt borta...

En falk sträcker ljudlöst genom luften
Mänskorna var inte onda.
Har någon kastat sten?
Mänskorna är famlande
tvivlande
sjuka.
Det finns inga små misstankar
ingen avund
ingen illvilja.

Ingen sviker en annan.

Ur djupet hörs dyningens slag
som en ändlös viskning.

Jag läser för första gången i en stor bok,
där vart blad är väldigare än i någon bok, som finnes,
där var bokstav är märkligare än något ord som är skrivet,
där vart tonfall är mer bjudande än någon furstes röst,
och var tanke är underligare, än den någon vis har tänkt.
— Någon har gått med långsamma steg förbi mitt huvud,
och en osynlig mantelflik har snuddat vid mitt bröst.
Här blir klippans ord så sällsamt stora i tystnan,
här försvinner mänskoaningar som stoftkorn i rymdhavets omätlighet.

Vid synranden glänser det två vita fågelvingar
likt två blinkande stjärnor.

UNDER BOKARNA

Jag längtar att gå under bokarnas valv,
där det prasslar så underligt ljust och sprött
där marken är slät av vissnade blad
och det silar ett dallrande silverljus
genom grenarnas tak.

Där man glömmer en stund
att man är mänska.

Att vara mänska är att långsamt delas
bit för bit.
Det är att brukas som en marknadsvara
bit för bit.
Det är att se all jordens skatter dukas för en
men ej känna lösenordet till dem.
Vara människa är vara utanför allt skapat.

Under bokarna står allting stilla
— nu, idag, igår,
för tusen år sen, är allt lika.
Samma silverskimmer genom bladen
samma prassel — som när gammalt, sprött
och gulnat papper

varsamt rörs av lätta händer.
Här är mänskan lika
som för tusen år sen
— lika fri och lika sorglöst fjärran
från allt mänskligt.
Tingen självmant kommer här till möte
öppnar sitt mysterium.
Här är mänskan själv en del av valvens
luft
av doften ifrån mullen
— själv en del av lövens fina skuggspel
av en tusenårig stillhet
som här silar genom valven.

Är det likväl här
man äntligt blir en mänska?

DÖDENS NÄRHET

Dödens närhet är icke endast
stora svarta blommor
speglande vatten
vita fjäll.

Det finns så mycken liten oro
så mycket oförstått,
sökande
i dödens närhet.
I skymningen växer det
stora mörka ormbunksblad.
Där går så många underliga gångar i gräset
— skymningens vind är kall.
I skuggan har fåglarna hesa, entoniga läten.

Dödens närhet är små gröntäckta hyddor
och klockorna från betande hjordar.
Den är trädgårdar med körsbärsblom
och gräslindor i sol.

Dödens närhet är heta, sorlande källor.
Den är den namnlösaste av alla sagoland.
Som tonen från fjällvidden
är den gåtfullt kallande.

Dödens närhet är vildrosdoft
och svävande ljusa sländor.

V

JAG FRÅGAR DIG LIV —

(TILL LIVET)

Du gjorde mänskan
Vidare är intet.
Kring hav och himmel räcker hon,
hon lyfter bergens tinnar
och markens innandömen blottas där hon går.

Men hon har intet själv att famna eller

äga.

Du gav oss känna.
Mer kan intet skapat
förnimma av den vånda jorden bär.
Vi känner stenens fruktan, biets lust och längtan
och ångesten hos varje mullens strå.
Så soligt stort är ingenting på jorden
som lyckans återsken hos allt som är i män-
skans blick.

Men hon har ingenting att skänka vad
hon känner.

Du gav oss tänka.
Ringa var den vägen
som himlavalvets norrsken flög
emot de sträckor mänskotankens plog har ge-
nomlodat.
Hur blekt Alhamras bågvalv, ur sagans värld,
emot de byggnader med torn, arkader, spiror,
som mänskotanken rest, förgäves blott,

ty intet av vår tankes verk lät du bestå.

Är människan ett hugskott blott, en mask, ett
gyckel,
en mekanism, som någon dragit upp till egen
lust?
Var livet självt ett språng, ett spel, där intet
fanns att våga
och vinning ej, då insatsen var sken?
I allt det liv, som flyter, andas, susar, tonar
i luft och hav är mänskans eget invävt, inne-
slutet,
en länk i tusen kedjors ked, och likväl nekas
hon fylla där det värv, som henne var betrott.

Är det en dockas öga
som speglar fjäll och sjö och mänskors split?
Är det en dockas öra
som fångar upp var ton i lindens sång och snäc-
kans brus av havet?
Är det en dockas hand, som bygger hamnar,

fästen
och nya städer på en sen planet — och smu-
lar åter
som tidsfördriv till stoft vad hon har gjort?

Är det en dockas tanke
som kunde räkna ut den lag som styr det min-
sta ting i skapelsen,
men icke leta ut vartill hon är?
Är det en dockas väsen,
där gräsets vind fått ton
och havets sus gestalt
— där allt som andas, fröjdas, klagar, födes åter,
där varje sten och varje tuvans ört
för första gången vet att den är till?
Är hon en vålnad själv den varelse, där alla
jordens toner
och linjer, färger stämts i ett ackord?

Vartill har människan fått händer, om de fjätt-
rats
från början ren i band?
Vartill har hon fått tunga, om det enda ordet
hon skulle sagt ej någonsin fick ljud?
Vartill har hon fått strupe för att klaga, om
det verop,
som engång brutit fram, var tomma väggars
dån?
Vartill har hon fått vilja att fullkomna
en högre viljas bud i det som är,
om allt hon alstrar, allt hon bygger blott är
en väsenlös och själlös leksaks nyck?

Då liv, må du förgöra vad du skapat
och spränga fjädern, förrn dess verk gått ut.

INNEHÅLL.

I

Möte

II

Dagboksblad

III

IV

V